

1. Krok: Opakované čtení

Prvním krokem IPA je ponoření se do části původních dat. V případě většiny studií IPA by to bylo formou prvního přepisu a tato fáze procesu by zahrnovala opakované čtení dat. Pokud se jedná o přepis rozhovoru, je užitečné poslechnout si v průběhu čtení přepisu alespoň jednou jeho audio nahrávku. Představuje-li si výzkumník hlas účastníka výzkumu během následných čtení přepisu, napomáhá to kompletnější analýze.

Cílem této fáze je, aby se výzkumník ujistil, že se účastník výzkumu stane středem analýzy. Jelikož většina lidí je zvyklá číst a shrnovat informace často ve velmi krátkém čase, je smyslem této části procesu zpomalit náš navyklý sklon k „rychlému a odfláknutému“ zestručnění a výtahu. K této části může patřit nahrání vaší vlastní nejintenzivnější vzpomínky na samotný zážitek rozhovoru nebo některých z vašich prvotních a nejpozoruhodnějších postřehů o přepisu, které jste si zapsali do notesu, abyste je mohli snáze odložit na chvíli stranou. Někdy proces zahájení analýzy doprovází pocit, že jste zahlceni nápady a možnými souvislostmi – pokud své myšlenky nějakým způsobem zaznamenáte, může vám to pomoci omezit tuto kakofonii ve vaší hlavě a budete se moci soustředit plně na výzkumná data. Později se ke svým poznámkám můžete kdykoliv vrátit s jistotou, že jste zachytili své první dojmy.

Pro zahájení procesu vstupování do světa účastníka výzkumu je důležité vstoupit do fáze aktivní práce se získanými daty. Díky opakovanému čtení se také může rozvinout celková struktura rozhovoru a výzkumník skrze něj může porozumět tomu, jak vyprávění může propojit určité části rozhovoru. Např. chronologické popisy nám mohou poskytnout celkovou strukturu rozhovoru. Nicméně tyto „životní příběhy“ v sobě mohou nést vzorec postupu od obecného vysvětlování ke zvláštnostem nebo ke konkrétním událostem (např. člověk, který vysvětluje své zkušenosti s životem v kolečkovém křesle, může postupovat od

svého celkového životního příběhu ke specifickým myšlenkám a pocitům souvisejícím s nedávnými událostmi, které se odehrály ve dnech před rozhovorem). Tento druh čtení dále usnadňuje pochopení, jak se vztahy a důvěra mohou vytvářet napříč rozhovorem, a tím zdůraznit jeho bohatší a podrobnější části nebo dokonce i protiklady a paradoxy. Jak jsme rozebírali v předchozí kapitole, obecný rytmus rozhovoru utvářet strukturu přepisu od širších a obecných souvislostí (na počátku rozhovoru) ke specifickým mikropodrobnostem událostí (směrem k jeho středu) až k určitému druhu syntézy či „shrnutí“ na jeho konci.

2. Krok: Počáteční poznámky

Tato počáteční úroveň analýzy je nejpodrobnější a nejnáročnější na čas. Tento krok zkoumá sémantický obsah a užití jazyka na samotné úrovni vysvětlování. Analytik si udržuje otevřenou mysl a dělá si poznámky o všem, co jej v rámci přepisu zaujme. Tento proces zajišťuje rostoucí obeznámenost s přepisem a navíc se při něm začínají identifikovat specifické způsoby, jakými účastník výzkumu hovoří a myslí o daném tématu, a jak jej chápe. Ve skutečnosti se první a druhý krok analýzy budou v praxi prolínat, když si do přepisu začnete psát poznámky, jak jej začnete číst, a další průzkumné poznámky či komentáře můžete připadat později při následných čteních.

Tato činnost se blíží volné analýze textu. Neexistují žádná pravidla pro to, co máte komentovat, ani např. požadavek pro rozdělení textu do významových jednotek a komentování každé z nich. Vaším cílem je vytvořit vyčerpávající a podrobný soubor komentářů a poznámek o získaných datech. Některé části rozhovoru budou bohatší než jiné a budou tedy vyžadovat více komentářů. Je důležité, abyste udělali podrobnou analýzu, abyste nezůstali u toho druhu povrchního čtení, které tak často v běžném životě používáme (a které vede ke komentování pouze toho, u čeho očekáváme, že se v textu objeví). Analytik by se měl

zabývat stejně tak procesem aktivního spojení s přepisem, jako jeho výsledkem (tj. čitelné komentáře, které použije v dalším kroku analýzy). Ve středu popisu, který rozvinete pomocí počátečních poznámek, bude pravděpodobně popisné jádro komentářů, které jsou zaměřeny jasně fenomenologicky a nevzdalují se zřejmému významu účastníka výzkumu. Tyto komentáře budou pravděpodobně popisovat věci, které jsou pro účastníky důležité (klíčového objekty jejich zájmu jako např. vztahy, procesy, místa, události, hodnoty a principy) a význam, který tyto věci mají pro daného účastníka (jak tyto vztahy, procesy, místa, atd. vnímá). Jak budete procházet tímto procesem, zjistíte, že větší počet interpretujících poznámek vám pomůže porozumět, jak a proč se těmito věcmi účastník zaobírá, znepokojuje. K práci na této interpretaci patří také zkoumání jazyka, který užívá, přemýšlení o kontextu jejich starostí a zájmů (svět, v kterém žije) a identifikace více abstraktních konceptů, které vám pomohou dát smysl významovým vzorcům v jeho popisu.

Tento proces jsme znázornili v tabulce č. 1, která obsahuje krátký úryvek z rozhovoru s Jackem (jméno bylo změněno), homosexuálem, který hovoří o svých zkušenostech s onemocněním HIV. Lékaři řekli Jackovi, že trpí HIV, když mu bylo něco přes dvacet let. V době rozhovoru mu bylo okolo dvaceti pěti let. Úryvek jsme použili, abychom znázornili mnohočetné způsoby, jakými můžeme vytvářet průzkumné komentáře. Tyto způsoby jsme pro účely názornosti rozdělili do tří odlišných procesů s různým zaměřením:

- **Popisné komentáře**, které se zaměřují na popsání obsahu toho, co účastník řekl, subjekt hovoru v rámci přepisu (normální font)
- **Jazykové komentáře**, které se zaměřují na zkoumání specifického způsobu, jakým účastník užívá jazyk (kurzívou)
- **Koncepční komentáře**, které se zaměřují na zkoumání textu na více dotazující a koncepční úrovni (s podtržením).

Způsoby průzkumného komentování přepisu neuvádíme jako vyčerpávající seznam nebo jako nařizující předpis, ale pouze jako užitečné analytické nástroje, které by analytik mohl potřebovat. Při realizaci této první a nejpodrobnější úrovně analýzy byste měli při práci na přepisu tyto způsoby průzkumného komentování kombinovat, protože souvislosti a vztahy mezi nimi jsou zásadní pro vaši snahu vnořit se do světa účastníka a zabývat se hlubokou analýzou dat. Může vám také pomoci používat pro každý z uvedených způsobů pero odlišné barvy.

Pokud to shrneme, jak budete v přepisu postupovat, pravděpodobně si bude znamenat komentáře k podobnostem a odlišnostem, opakujícím se tématům (echu), amplifikacím a protikladům, které se ve vyjádření účastníka objeví. Je důležité, abyste s každým řádkem přepisu vedli dialog, a to tak, že si budete pokládat otázky ohledně významu daného slova, fráze, věty pro vás a zároveň se budete pokoušet zjistit, co znamená pro účastníka.

Prakticky je podle našich zkušeností nejlepší dělat analýzu tak, že si okopírujete přepis a na obou stranách kopie si ponecháte široké okraje. Jeden okraj pak používáme pro zápis počátečních komentářů a druhý okraj používáme v další fázi k zápisu objevujících se témat (viz tabulka č. 2). Obvykle jsme tento proces popisovali jako posun z levého okraje (komentáře/poznámky) k pravému okraji (témata). Nicméně za prvé je tento postup pouze konvenční, nemusíte podle něj postupovat, a za druhé jsme nedávno zjistili, že jsme tento postup zavedli ve skutečnosti proto, že Jonathan je levák, takže jej pro něj tento postup nejpřirozenější! Vzhledem k tomu, že většina lidí jsou praváci, budeme nyní tuto část analýzy prezentovat opačně, s postupem z pravého okraje (počáteční komentáře) k levému (objevující se témata).

Popisné komentáře

Jedním ze základních prvků průzkumného komentování je analýza přepisu s cílem popsat jeho obsah. Obecně řečeno, klíčová slova, fráze nebo vysvětlení, které respondent použil, se zaznamenají. Takové chápání věcí, které je pro respondenta důležité (klíčové objekty, události, zkušenosti ze světa respondenta), je často zdůrazněno popisy, úsudky, úryvky z projevu, akronymy, charakteristickými řečnickými figurami a emočními reakcemi (pro respondenta nebo pro analytika). Práce na této úrovni počátečních poznámek je ve velké míře o děláni věcí bez rozmýšlení, o zvýrazňování objektů, které strukturují myšlenky a zkušenosti respondenta. Jak jsme si ukázali ve druhé kapitole, je třeba přitom přemýšlet o zkušenostech respondenta ve smyslu jejich vztahu k důležitým věcem, které tvoří jeho svět. Tyto popisné průzkumné komentáře mohou být úplně jednoduché, jako třeba „příběh negativní zkušenosti“ nebo dokonce „invalidní vozík“ (tj. pouze identifikace něčeho, co je důležité). V průběhu vývoje vaší analýzy budete pravděpodobně moci rozvinout bohatší popisy významu těchto objektů. „Invalidní vozík“ se např. může proměnit na „invalidní vozík znamená udržitelnou nezávislost vs. invalidní vozík znamená: očividně se necítí dobře“. Z rozhovoru s Jackem je patrné, jak komentář „Hlavní otázky zpochybňování sebe sama“ vzniknul na základě vývoje komentářů k části textu okolo prohlášení „v mnoha ohledech jsem nevěděl, kdo jsem, tehdy“.

Jazykové komentáře

Další klíčový prvek průzkumného komentování se týká používání jazyka. Analytik se zaměřuje na to, jak přepis odráží způsoby, kterými respondent prezentoval obsah a význam svých sdělení. Na některých místech se zdá, že obsah a použití jazyka jsou jasně vzájemně propojeny, což stojí za to zdůraznit při procesu zapisování počátečních poznámek. Analytik může dávat pozor např. na: používání zájmen, pauzy, smích, funkční aspekty jazyka,

opakování, tón hlasu, stupeň plynulosti řeči (výřečný nebo váhavý). Metafora může být v tomto případě mocnou součástí analýzy, protože je jazykovým nástrojem, který spojuje popisné poznámky (jako třeba „invalidní vozík“) s poznámkami koncepčními (jako třeba „nezávislost vs nemoc“). Způsob, jakým Jack používá výraz „trpět válečnou neurózou“ jako metaforu, když popisuje dopad zjištění diagnózy HIV, je dobrým příkladem metafory. Učinil jasné vyjádření, které však otevírá potenciál pro diskusi o řadě více koncepčních významů – např. horor, trauma a šok v masivním rozsahu.

Koncepční komentáře

Třetí úroveň komentářů, kterou ukazujeme v tabulce č. 1, je více výkladová, interpretativní. Zabýváme se přepsanými daty na koncepční úrovni. Koncepční kódování může často mít formu otázek. Zejména je tomu tak během počátečních fází analýzy, kdy analytik nemá o datech ještě podrobný přehled a kdy kterýkoliv zajímavý znak popisu respondenta může vyvolávat další otázky. Pokuste se tím neznepokojovat. Některé otázky nakonec nepovedou nikam. Jiné vás povedou zpět k datům, kdy pomocí jejich opětovné analýzy nebo přemítání o tom, co by dané kódy mohly znamenat, můžete získat určité váhavé odpovědi. A ještě další otázky vás povedou k tomu, abyste pracovali na abstraktnější úrovni.

Jak vyplývá z podtržených komentářů v tabulce č. 1, tato činnost často představuje odstoupení od jasných tvrzení respondenta. Při vytváření koncepčních komentářů se analytik musí zaměřit na to, jak respondent celkově nahlíží a chápe popisované otázky. Tato fáze je pro analytika náročná. Trvá dlouho – je třeba času na diskusi, reflexi, pokusy a omyly a zdokonalení vašich nápadů, myšlenek. Příkladem pro takový koncepční vývoj může být odklon od zaměření na konkrétní významy specifických příkladů potíží se vztahy (s přáteli, partnery nebo zaměstnavatelem), které vyvstaly z Jackova statutu onemocnění HIV a posun k popisu sílícího pocitu izolace, který mohli mít všichni.

Při koncepčním kódování často působí také prvek osobních úvah. Při vytváření interpretací v této fázi analýzy nevyhnutelně čerpáte z vlastních zkušeností a/nebo profesních znalostí. Je užitečné nahlížet na tento proces jako na gadamerský dialog (druh, o kterém jsme hovořili ve 2. kapitole) mezi vaším předem daným chápáním a vaším nově vznikajícím chápáním světa respondenta. Abyste zjistili význam klíčových událostí a procesů pro respondenty, je občas užitečné, když čerpáte z vlastního vnímání a chápání. Takže tam, kde jsme si v tabulce č. 1 k textu udělali poznámku „Hlavní otázky zpochybňování sebe sama“, můžeme přemýšlet o chvílích, kdy jsme si kladli otázky ohledně toho, kdo jsme. Máme takovou zkušenost, kdy jsme o tom, kdo jsme, pochybovali, a řekli jsme něco jako: „V mnoha ohledech jsem nevěděl, kdo jsem, tehdy.“? Pokud jsme něco takového zažili, pomůže, když o své zkušenosti a životních událostech, které nás k ní vedli, budeme chvíli přemýšlet. Pokud jsme nic takového nezažili, můžeme se zeptat, co nám říká o závažnosti takového vyjádření pro respondenta. V tomto smyslu není koncepční kódování často o hledání odpovědi a přesného pochopení podstaty; je o otevření škály provizorních významů.

Na jiné úrovni může analytik logicky přemýšlet o konstrukci takového vyjádření. Takže si můžete klást otázky typu „Kým respondent byl, když nebyl sám sebou?“. Na základě této otázky můžete začít přemýšlet o roli agendy a identity, o mnohočetnosti našeho „Já“, které takové malé, ale mocné vyjádření naznačuje. Podobně může širší zkoumání vést k otázkám ohledně vztahu mezi diagnózou a tímto potenciálním smyslu pro rozdělení Já.

Další poznámky se například vztahují ke kritickému smyslu časového rámce. Např. k frázi: „tehdy, na začátku, když jsem zjistil, že jsem nemocný a snažil jsem se s tím vyrovnat“ byla připsána poznámka „(tyto zkušenosti jsou zasazeny v čase, vyrovnal se s tím ted?) Možná myšlenky jako fáze nebo zranitelné období?“

Takže tím, že analytik začal s prvotním dojmem ze slov respondenta, poznal, že z pohledu respondenta existují mezi časovým obdobím „na začátku“ a současností nebo

dokonce budoucností, jak ji vidí, jasné rozdíly. Analytik může zpochybnit nepřímý náznak, že respondent „se s tím teď vyrovnal“ a opravdu se podívat, jak to mohl dokázat. Občas se může zdát, že takové průzkumné komentáře mají v sobě při interpretaci až moc nadsázky. Nicméně tyto provizorní koncepční otázky mohou analytický proces opravdu obohatit o hloubku a sofistikovanost. Pokud je interpretace podnícena textem a s ním spojena, je legitimní. A pokud budete vše dokumentovat, odvážnější interpretativní tvrzení můžete později v průběhu analýzy zkontrolovat. Pro to, aby se analýza vymanila z povrchního a čistě popisného charakteru, je tento více dotazující a abstraktní styl myšlení stěžejní. Jak jsme uvedli ve druhé kapitole, IPA má jasně interpretativní charakter a interpretace se může dost dobře vzdálit od původního textu respondenta. Důležité je, aby interpretace byla inspirována respondentovými slovy a z nich vycházela a měla je na zřeteli, než aby byla do analýzy vsazena zvenčí.

Potenciál pro tento druh reflektujícího nasazení bude u každého analytika, ale i projektu, jiný. Ačkoliv zde navrhuje, aby analytik používal svou osobnost a vlastní myšlenky, pocity a zkušenosti jako zkušební kámen, nelze tak činit jednostranně. Je důležité si pamatovat, že analýza je především o respondentovi, ne o analytikovi. Analytik používá sám sebe k tomu, aby mu to pomohlo přijít na smysl slov respondenta, nikoliv naopak. Pokud vás začne fascinovat více vlastní osobnost než respondent, tak zastavte, udělejte si přestávku – a zkuste to znovu!

Rozložení (Dekonstrukce)

Příležitostně vám k tomu, abyste se podrobně zaměřili na respondentova slova a významy, mohou pomoci strategie dekontextualizace. Jednou z těchto možností je např. rozbití proudu vyprávění v rozhovoru tím, že budete každý odstavec číst pozpátku, větu po větě. Tím získáte cit pro užití konkrétních slov. Tímto způsobem se snažíte vyhnout zaměření

na pouhé zjednodušené čtení toho, co si myslíte, že respondent říká, nebo postupování podle tradičních vysvětlujících scénářů, čímž se přibližujete tomu, co respondent říká doopravdy. Paradoxně takový postup pomáhá analytikovi rozvinout porozumění vtištěné podstaty valné většiny zprávy respondenta a může zdůraznit důležitost kontextu v rámci rozhovoru jako celku, čímž analytikovi pomáhá rozpoznat vzájemné vztahy mezi jednotlivými zkušenostmi.

Přehled způsobů psaní počátečních poznámek

Na příkladu z rozhovoru s Jackem jsme si ukázali jak význam komplexnosti, tak význam neuzavřenosti průzkumného komentování. Námi prezentovaný přístup není ani zcela vyčerpávající, ani není předpisem; je možno použít mnoho jiných způsobů zapisování počátečních poznámek. Stěžejní je, že proces aktivní práce s daty je téměř tak důležitý, jako samotný úkol fyzického zapisování poznámek o přepisu. Jednotlivé druhy poznámek jsme ukazovali paralelně, jak se objevovaly. Nicméně můžete si zkusit o části přepisu dělat nejdříve popisné komentáře, poté se vrátit a zaměřit se u této části na užití jazyka. A nakonec si o té části můžete udělat koncepční komentáře.

Představíme si nyní dva jiné způsoby, jak dělat průzkumné poznámky, které můžete používat spolu se strategií, kterou jsme si zde již ukázali:

- Pročítejte přepis a podtrhujte text, který se vám zdá být důležitý. Poté si na okraj vedle podtrženého textu zkuste popsat, proč si myslíte, že je důležitý a proto jste jej podtrhli.
- Vytvářejte volné asociace na text respondenta, při čtení si zapisujte cokoli, co vás u určitých vět nebo slov napadne.

Tyto odlišné přístupy sdílí plynulý proces ponoření se do podrobností textu, prozkoumávání různých významových cest, které se objeví a posouvání analýzy na interpretativnější úroveň.

Tabulka č. 1: Počáteční komentáře		
	<i>Původní přepis</i>	<i>Průzkumné komentáře</i>
	<p>V: Můžete mi o tom říct něco víc?</p> <p>R: O tom něco víc hm ... nevím jestli to bylo, hm ... myslím, že to ve skutečnosti bylo protože jsem měl, prostě jsem nevěděl, kdo ... v mnoha ohledech jsem nevěděl, kdo jsem, tehdy, na začátku, když jsem zjistil, že jsem nemocný a snažil jsem se s tím vyrovnat, nemohl jsem na to přestat myslet a em ... musel jsem projít procesem zjištění nebo znovunalezení sebe sama,</p>	<p><i>Stojí za tím obtíže s vyslovením něčeho tak emocionálního a komplexního (opakování nevyjádřeného podmětu „já“ a modálních sloves)? Jasně znaky úsilí o vyjádření některých silných a zmatečných obtížných pocitů. Použití „prostě“ zdůrazňuje jeho úsilí o vysvětlení.</i></p> <p>„Hlavní otázky zpochybňování sebe sama“.</p> <p><u>Kdo je Jack? Zpochybňování sebe sama se objevilo v mnoha podobách. Kdo jsi, když nejsi sám sebou? Souvisí jasně diagnóza a zpochybňování sebe sama?</u> Dopad diagnózy</p> <p>Stěžejní vjem časového rámce <u>(tyto zkušenosti</u></p>

	<p>em, a když jsem byl mezi lidmi, kteří mě znali fakt dobře, bylo to pro mě fakt, fakt vyčerpávající, protože, no, no možná, že to nepoznali, ale já já jsem si byl jistý, byl jsem paranoidně přesvědčený, že poznají, že něco není v pořádku, takže jsem se neustále snažil chovat co nejvíc, jak jsem si dokázal představit, tak, jak bych se choval bez HIV takže ... to samo to ještě víc znemožňovalo, protože čím víc se snažíte na něco přestat myslet, tím je to těžší, víte co, takže</p> <p>V: A pak, teď, teď máte na mysli vaše blízké přátele?</p> <p>R: Blízké přátele, rodinu, kdokoliv, dokonce i lidé,</p>	<p><u>jsou zasazeny v čase, vyrovnal se s tím teď?)</u></p> <p><u>Možná myšlenky jako fáze nebo zranitelné období?</u></p> <p>Přemožen emocemi z přemýšlení o HIV</p> <p><u>Pokud něco našel, co ztratil? Kdo nalézá při nalezení sebe sama?</u></p> <p>Dopad diagnózy <u>Když vám diagnostikují nemoc, znamená to, že ztratíte sebe sama?</u></p> <p>Důležitost lidí, kteří ho znali <u>Co to vyjadřuje odůležitosti sociálního kontextu? Je Já sociální?</u></p> <p><i>Zdůraznění nesmírnosti úkolu opakováním „fakt“</i></p> <p>Bylo to pro něj vyčerpávající</p> <p><i>Váhavé opakování (no, no a já, já)</i></p> <p><u>Spočívá paranoia v přehnaném zabývání se tím, jak nás vnímají ostatní?</u></p>
--	--	--

	<p>které jsem potkal poprvé; prostě jsem cítil, že nemůžu, myslím, že jsem si připadal docela, docela k ničemu, protože jsem neměl [povzdechy] cítil jsem se, jako bych něco ztratil nemohl jsem em ... všechno pro mě prostě bylo tak únavné, nemohl jsem, neměl jsem nic, co bych mohl někomu dát, připadalo mi, že nemám nic, čím bych mohl smysluplně jakoby přispět nebo víte co, nevím, byl jsem prostě otřesený, myslím jako bych měl válečný šok, otřes, víte co. [promiňte] Takže ... nevím jestli jsem tím odpověděl na</p> <p>V: Troufáte si, vnímáte ten určitý styl otázek</p>	<p><u>„není v pořádku“, staré já „bylo v pořádku?“</u></p> <p><u>Hraní. Vynakládání úsilí o řízení vnímání druhých lidí jeho osoby. Určitý dojem hraní, což naznačuje určitou klíčovou ztrátu autentičnosti, jak můžete hrát sami sebe? Kdo hraje? Jak může lékařské ošetření vést k tak radikálnímu pocitu ztráty sebe sama?</u></p> <p><i>Mluvil do ztracena</i></p> <p>Bylo to nemožné</p> <p>Vnitřně přemýšlel o sobě samém</p> <p><u>Naznačen intra-psychický proces, přemýšlení o přemýšlení, zásadní změna ve vnímání jeho vlastní mysli</u></p> <p>Dopad diagnózy <u>Přinutí vás diagnóza přemýšlet o přemýšlení? Přemýšlet o svém Já?</u></p> <p>Každý, koho znal</p> <p><u>Začíná významem lidí, kteří znali „starého“</u></p> <p><u>Jacka, ale potom sem zahrnuje i „nové“ lidi.</u></p> <p><u>Centralita druhých a jejich smýšlení o něm</u></p>
--	--	--

	<p>který? [jo, jo] A zase jste právě, řekl jste několik úžasných věcí o významu ztráty, významu toho být bezcenný nebo když něco nestojí za to. Ale ... a nevádí vám mluvit [jo jo] [nejasné] ale co byste řekl, že jste ztratil?</p> <p>R: Pro prostě aah ... co jsem ztratil? Hmm ... ztratil jsem ten pocit, že mám úplně všechnen čas na světě něco, jako že jsem ehm ... Uvědomil jsem si, že v určité chvíli zemřu, ať už to bude za 15, 20 nebo kolik roků, uvědomil jsem si, že se to může stát a eeh ... Myslím, že to jsem ztratil. Hmmm ... ale také jsem ztratil svou sebeúctu a také respekt, protože, nejsem si jistý</p>	<p><u>(nikdo z nich nezná jeho status). Je to vše pouze v jeho mysli, pokud to nezjistil.</u></p> <p>Připadal si k ničemu <i>Opakování nevyjádřeného podmětu „Já“ a „docela“, což zdůrazňuje význam</i></p> <p><i>Povzdechy (sdílení žalu?) Něco ztratil</i></p> <p>Všechno mu připadalo únavné</p> <p>Dopad diagnózy <u>Děje se něco téměř katastrofického rázu, dopady diagnózy jsou velmi široké a mnohem rozsáhlejší než lékařského rázu.</u></p> <p>Nic nebylo smysluplné</p> <p><u>Zdá se, že je pro něj divné mluvit o sobě v souvislosti se sociálními vztahy, tohle není o zdraví, ale o tom, co si o něm myslí druzí lidé?</u></p>
--	--	--

	<p>proč hm, no kvůli tomu vztahu, který jsem měl, ale taky kvůli té diagnóze určitě hm ... ta v tom byla hodně důležitá.</p>	<p><u>Hluboký dopad ztráty, žalu, ceny. Dával v minulosti hodně? O jakém příspěví mluví?</u></p> <p><u>„Válečný šok“, 1. sv.v., horor, šok. Obrovský pocit obtíží. Dopad diagnózy.</u></p> <p><i>Mluví do ztracena</i></p> <p><i>Kontroluji, jestli je v pořádku. Velmi emocionální chvíle.</i></p> <p><i>Dotazuje se sám sebe, jakoby se snažil překonat závažnost svých pocitů a dostat se do reality? Vytvořily mu mé otázky zmatek v</i></p>
--	--	--

		<p><i>myšlenkách a pocitech?</i></p> <p><i>Pocit vyvstávající jasnosti v tom, co ztratil.</i></p> <p><i>Jazyk je jasnější, jednodušší a bezpečněji jej může vyslovit.</i></p> <p><i>Dopad diagnózy Ztráta budoucnosti, <u>pocit smrtelnosti. Životní očekávání, dramaticky sníženo</u></i></p> <p><i><u>Myšlenka, že byl ochuzen o střední věk a stáří?</u></i></p> <p><i><u>Nový pocit jistoty nejistoty ve smyslu smrtelnosti?</u></i></p> <p><i><u>Jasně uvědomění, že valná část ztráty existovala pouze v jeho myšlení o sobě. Jeho vlastní víra o své ceně.</u></i></p> <p><i><u>Silné náznaky zpochybňování svého Já.</u></i></p> <p><i>Ztratil sebeúctu. Ztratil k sobě respekt</i></p> <p><i><u>Má zmatek v tom, čím prošel a kvůli čemu?</u></i></p>
--	--	--

		<p>Důvodem byl částečně jeho vztah (kde se nakazil) Důvodem byla také diagnóza</p> <p>Hlavní dopad diagnózy</p> <p><u>Uvědomuje si mnohočetné důvody, vztah a diagnóza. Holistický a hlavní dopad diagnózy.</u></p>
--	--	---

3. Krok: Rozvíjení vynořujících se témat

Ačkoliv má přepis rozhovoru stále ústřední pozici ve smyslu zdroje dat, bude jasné, že díky vyčerpávajícím průzkumným komentářům se soubor dat podstatně zvětší. Nejenže analytik v této fázi dobře zná model samotného rozhovoru, ale má také další úroveň potenciaálně důležitých, i když stále pracovních poznámek. A právě tento širší soubor dat je ohniskem další fáze analýzy – rozvíjení vynořujících se témat.

Při hledání vynořujících se témat se cíl práce s daty mění, jelikož analytik se snaží zmenšit obsah podrobností (v přepisu a počátečních poznámkách) a zároveň udržet jejich úplnost ve smyslu mapování vzájemných vztahů, spojení a vzorců mezi průzkumnými poznámkami. Tím se mění předmět analýzy – pracujeme především s počátečními poznámkami, než celým přepisem. Nicméně pokud jste průzkumné komentování dělali důkladně a vyčerpávajícím způsobem, bude tato práce s původním přepisem úzce spojená.

Při analýze průzkumných komentářů s cílem identifikace vynořujících se témat se zaměřujeme na místní úrovni na samostatné, oddělené kousky přepisu. Nicméně vybavujeme si také to, co jsme zjistili během celého procesu psaní počátečních poznámek. Jelikož v rámci

procesu identifikace vynořujících se témat rozbíjíme vyprávěcí proud rozhovoru, může být zdání, že se takovou reorganizací dat rozpadají zkušenosti respondenta, pro analytika zprvu nepříjemné. Tento proces je jedním projevem hermeneutického cyklu. Při realizaci analýzy se z původního celku rozhovoru stává soubor částí, ale tyto části se později na konci analýzy při jejím popisování spojí v jiném, novém celku. Podobně pro vás může být v této fázi obtížné nabytí ústřední role při organizování a interpretaci analýzy, jelikož předchozí sběr dat a průzkumné komentování bylo orientováno hodně na respondenta. Nicméně pamatujte na to, že v názvu IPA jsou shodně důležitá obě první písmena, I i P. Analýza vás skutečně v každé fázi odvádí dále a dále od respondenta a obsahuje větší a větší část vás samých. Nicméně vaše Já je důvěrně spojeno se zkušenostmi, které zažil respondent – a výsledná analýza bude produktem vaší společné snahy.

Hlavní úkol při proměňování poznámek na témata spočívá též ve snaze o vytvoření stručného a hutného, obsažného vyjádření toho, v čem spočívá důležitost jednotlivých komentářů, připsaných k různým částem přepisu. Témata se obvykle vyjadřují jako fráze, které promlouvají k psychologické podstatě dané části přepisu a jsou dostatečně konkrétní, aby byly významově přesné, a dostatečně abstraktní, aby byly koncepční. Zaměřujeme se při jejich tvorbě na zachycení toho, co je v tuto chvíli v textu zásadní, ale nevyhnutelně vás ovlivní také celek textu. Pamatujte opět na hermeneutický cyklus, kdy interpretujeme část ve vztahu k celku a celek interpretujeme ve vztahu k jeho částem. Konkrétně viz tabulka č. 2, kde jsou prezentovány témata z textu, uvedeném v tabulce č. 1.

Jak vidíme v tabulce, témata neodrážejí pouze původní slova a myšlenky respondenta, ale také analytickou interpretaci. Odráží synergický proces popisování a interpretace. Zatímco počáteční poznámky působí velmi volně, otevřeně a jako části celku, témata by měla vyvolávat dojem, že zachytila a odráží porozumění.

Např. první téma v tabulce, *Zpochybňování Já*, zachycuje počáteční průzkumné poznámky, které se vztahují k užití jazyka a Jackově neschopnosti vyjádřit jeho zápas, snahu o vyrovnání se se svou diagnózou, zápas, který je možná stále patrný v pozdější části rozhovoru, kdy se Jack pokusil vyjádřit to, co se v tuto chvíli děje v jeho životě. Podobně se název tématu vztahuje přímo k samotnému obsahu Jackovy promluvy; jeho vlastnímu zápasu o porozumění změnám v sobě samém a jeho identity po zjištění diagnózy. Užití výrazu Já v názvu tématu navíc odráží zájem analytika o to, co bychom mohli nazvat „psychologický“ konstrukt Já. Jack na nic takového přímo nenaráží, ale zároveň je to úzce spojeno s tím, co skutečně říká. Takže téma spojuje řadu chápání, která se přímo vztahují jak k respondentovi, tak k analytikovi.

Na stejném místě se objevuje téma *Ztracené Já*, které naznačuje separaci Já, jež je v Jackově promluvě skryto. *Časové období* odráží abstraktnější, koncepční způsob chápání Jackovy promluvy, vztahuje se k pojmu dočasnosti a opakuje teoretické modely, které jsou často postaveny kolem „fází“ - všimněte si, že v této fázi toto téma nesouvisí s významem času pro Jacka. Pouze zaznamenává, že čas je důležitý, takže je dobrým příkladem tématu, které se může rozvinout ještě později, až v dalších fázích analýzy. Podobně se názvy témat *Vyrovnání se jako proces* a *Nadměrné přemýšlení (hloubání)* vztahují ke konceptům, které se jasně objevují v psychologické literatuře.

Tabulka č. 2: Rozvíjení vynořujících se témat		
<i>Vynořující se témata</i>	<i>Původní přepis</i>	<i>Průzkumné komentáře</i>
	V: Můžete mi o tom říct něco víc? R: O tom něco víc hm ...	<i>Stojí za tím obtíže s vyslovením něčeho tak emocionálního a komplexního (opakování</i>

Zpochybňování Já	nevím jestli to bylo, hm ... myslím, že to ve skutečnosti bylo protože jsem měl, prostě jsem nevěděl, kdo ... v mnoha	<i>nevyjádřeného podmětu „já“ a modálních sloves)? Jasně znaky úsilí o vyjádření některých silných a zmatečných obtížných pocitů. Použití „prostě“ zdůrazňuje jeho úsilí o vysvětlení.</i>
Ztracené Já	ohledech jsem nevěděl,	
Časové období	kdo jsem, tehdy, na začátku, když jsem zjistil,	
Vyrovnání se jako proces	že jsem nemocný a snažil jsem se s tím vyrovnat,	„Hlavní otázky zpochybňování sebe sama“. <u>Kdo je Jack? Zpochybňování sebe sama se</u>
Nadměrné myšlení	nemohl jsem na to přestat myslet a em ... musel	<u>objevilo v mnoha podobách. Kdo jsi, když nejsi sám sebou? Souvisí jasně diagnóza a</u>
Nalezení Já (proces)	jsem projít procesem zjištění nebo znovunalezení sebe sama, em, a když jsem byl mezi	<u>zpochybňování sebe sama? Dopad diagnózy</u> <u>Stěžejní vjem časového rámce (tyto zkušenosti jsou zasazeny v čase, vyrovnal se s tím teď?)</u>
Vztahy jako problematické	lidmi, kteří mě znali fakt dobře, bylo to pro mě	<u>Možná myšlenky jako fáze nebo zranitelné období?</u>
Práce na kontrole	fakt fakt vyčerpávající,	
Já	protože, no, no možná, že to nepoznali, ale já já jsem si byl jistý, byl jsem paranoidně přesvědčený, že poznají, že něco není v pořádku, takže jsem se	Přemožen emocemi z přemýšlení o HIV <u>Pokud něco našel, co ztratil? Kdo nalézá při nalezení sebe sama?</u>

Já jako hraní	neustále snažil chovat co	Dopad diagnózy. <u>Když vám diagnostikují</u>
Diagnóza	nejvíc, jak jsem si	<u>nemoc, znamená to, že ztratíte sebe sama?</u>
proměňuje Já	dokázal představit, tak,	Důležitost lidí, kteří ho znali. <u>Co to vyjadřuje o</u>
Popření jako	jak bych se choval bez	<u>důležitosti sociálního kontextu? Je Já sociální?</u>
ochrana starého Já	HIV takže ... to samo to	<i>Zdůraznění nesmírnosti úkolu opakováním</i>
Odhalení jako	ještě víc znemožňovalo,	<i>„fakt“</i>
zreálnění diagnózy	protože čím víc se snažíte	Bylo to pro něj vyčerpávající
a nového Já?	na něco přestat myslet,	<i>Váhavé opakování (no, no a já, já)</i>
Nadměrné	tím je to těžší, víte co,	
přemýšlení	takže	
(Hloubání)	V: A pak, teď teď máte	<u>Spočívá paranoia v přehnaném zabývání se</u>
Sociální vztahy	na myslí vaše blízké	<u>tím, jak nás vnímají ostatní?</u>
jako	přátele?	
problematické	R: Blízké přátele, rodinu,	<u>„není v pořádku“, staré já „bylo v pořádku?“</u>
	kdokoliv, dokonce i lidé,	<u>Hraní. Vynakládání úsilí o řízení vnímání</u>
	které jsem potkal poprvé;	<u>druhých lidí jeho osoby. Určitý dojem hraní,</u>
	prostě jsem cítil, že	<u>což naznačuje určitou klíčovou ztrátu</u>
	nemůžu, myslím, že jsem	<u>autentičnosti, jak můžete hrát sami sebe? Kdo</u>
	si připadal docela docela	<u>hraje? Jak může lékařské ošetření vést k tak</u>
	k ničemu, protože jsem	<u>radikálnímu pocitu ztráty sebe sama?</u>
Truchlení a žal	neměl [povzdechy] cítil	
(jeho Já?)	jsem se, jako bych něco	
Ztráta – jeho Já?	ztratil nemohl jsem em	<i>Mluvil do ztracena</i>
	... všechno pro mě prostě	
	bylo tak únavné, nemohl	

<p>Sociální vztahy jako problematické</p> <p>Deprese?</p> <p>Šok, deprese</p> <p>Žal a truchlení očekávaného Já</p>	<p>jsem, neměl jsem nic, co bych mohl někomu dát, připadalo mi, že nemám nic, čím bych mohl smysluplně jakoby přispět nebo víte co, nevím, byl jsem prostě otřesený, myslím jakoby měl válečné trauma, otřes, víte co. [promiňte] Takže ... nevím jestli jsem tím odpověděl na</p> <p>V: Troufáte si, vnímáte ten určitý styl otázek který? [jo, jo] A zase jste právě, řekl jste několik úžasných věcí o významu ztráty, významu toho být bezcenný nebo když něco nestojí za to. Ale ... a nevadí vám mluvit [jo jo] [nejasné] ale co byste řekl, že jste ztratil?</p> <p>R: Pro prostě aah ... co</p>	<p>Bylo to nemožné</p> <p>Vnitřně přemýšlel o sobě samém</p> <p><u>Naznačen intra-psychický proces, přemýšlení o přemýšlení, zásadní změna ve vnímání jeho vlastní mysli</u></p> <p>Dopad diagnózy <u>Přinutí vás diagnóza přemýšlet o přemýšlení? Přemýšlet o svém Já?</u></p> <p>Každý, koho znal</p> <p><u>Začíná významem lidí, kteří znali „starého“ Jacka, ale potom sem zahrnuje i „nové“ lidi. Centralita druhých a jejich smýšlení o něm (nikdo z nich nezná jeho status). Je to vše pouze v jeho mysli, pokud to nezjistil.</u></p> <p>Připadal si k ničemu</p> <p><i>Opakování nevyjádřeného podmětu „Já“ a „docela“, což zdůrazňuje význam</i></p> <p><i>Povzdechy (sdílení žalu?) Něco ztratil</i></p>
---	---	---

<p>Ztráta budoucnosti/ očekávaného Já</p> <p>Hlubavé myšlení</p> <p>Ztráta sebeúcty</p> <p>Diagnóza jako proměna Já</p>	<p>jsem ztratil? Hmm ...</p> <p>ztratil jsem ten pocit, že mám úplně všechnen čas na světě něco jako že jsem ehm ... Uvědomil jsem si, že v určitou chvíli zemřu, ať už to bude za 15, 20 nebo kolik roků, uvědomil jsem si, že se to může stát a eeh ... Myslím, že to jsem ztratil. Hmmm ... ale také jsem ztratil svou sebeúctu a také respekt, protože, nejsem si jistý proč hm, no kvůli tomu vztahu, který jsem měl, ale taky kvůli té diagnóze určitě hm ... ta v tom byla hodně důležitá.</p>	<p>Všechno mu připadalo únavné</p> <p><u>Dopad diagnózy Děje se něco téměř katastrofického rázu, dopady diagnózy jsou velmi široké a mnohem rozsáhlejší než lékařského rázu.</u></p> <p>Nic nebylo smysluplné</p> <p><u>Zdá se, že je pro něj divné mluvit o sobě v souvislosti se sociálními vztahy, tohle není o zdraví, ale o tom, co si o něm myslí druzí lidé?</u></p> <p><u>Hluboký dopad ztráty, žalu, ceny. Dával v minulosti hodně? O jakém příspěví mluví?</u></p> <p><u>„Válečné trauma“, 1. sv.v., horor, šok.</u></p> <p><u>Obrovský pocit obtíží. Dopad diagnózy.</u></p> <p><i>Mluví do ztracena</i></p> <p><i>Kontroluji, jestli je v pořádku. Velmi emocionální chvíle.</i></p>
---	---	--

		<p><i>Dotazuje se sám sebe, jakoby se snažil překonat závažnost svých pocitů a dostat se do reality? Vytvořily mu mé otázky zmatek v myšlenkách a pocitech?</i></p> <p><i>Pocit vyvstávající jasnosti v tom, co ztratil. Jazyk je jasnější, jednodušší a bezpečněji jej může vyslovit.</i></p> <p><i>Dopad diagnózy. Ztráta budoucnosti, <u>pocit smrtelnosti</u>. <u>Životní očekávání, dramaticky sníženo</u></i></p> <p><i><u>Myšlenka, že byl ochuzen o střední věk a stáří?</u></i></p>
--	--	--

		<p><u>Nový pocit jistoty nejistoty ve smyslu smrtelnosti?</u></p> <p><u>Jasně uvědomění, že valná část ztráty existovala pouze v jeho myšlení o sobě. Jeho vlastní víra o své ceně.</u></p> <p><u>Silné náznaky zpochybňování svého Já.</u></p> <p>Ztratil sebeúctu Ztratil k sobě respekt</p> <p><u>Má zmatek v tom, čím prošel a kvůli čemu?</u></p> <p>Důvodem byl částečně jeho vztah (kde se nakazil) Důvodem byla také diagnóza</p> <p>Hlavní dopad diagnózy</p> <p><u>Uvědomuje si mnohočetné důvody, vztah a diagnóza. Holistický a hlavní dopad diagnózy.</u></p>
--	--	--

4. Krok: Hledání spojení mezi objevenými tématy

Dosud jste vytvořili soubor témat v rámci přepisu. Tato témata jsou uspořádána chronologicky, tj. tak, jak se objevovaly. Další krok zahrnuje vývoj mapování toho, jak k sobě témata podle analytika patří.

Znovu opakujeme, že prezentace této úrovně analýzy není zavazujícím předpisem. Naopak – chtěli bychom povzbudit analytiku, aby zkoumali nové možnosti a vylepšovali organizování analýzy. Ne všechny témata, která se objeví, musíte zahrnout do této fáze analýzy; některé můžete odložit. Toto rozhodnutí závisí částečně na celkové výzkumné otázce a jejím rozsahu. Je dobré si v této fázi udržet otevřenou mysl – ve světle práce vykonané na dalších prepisech se můžete vrátit k přepisu dřívějšímu a důležitost některých témat přehodnotit. Smyslem této fáze je ale najít způsob, jak mezi sebou propojit objevená témata a vytvořit tak strukturu, která vám umožní zdůraznit všechny nejzajímavější a nejdůležitější aspekty popisu vašeho respondenta. Vzájemné souvislosti mezi tématy můžete hledat dvěma základními způsoby:

- Udělejte si seznam všech témat v chronologickém pořadí. Pročítejte si seznam a přesouvejte témata tak, abyste vytvořili skupiny souvisejících témat. Některá témata budou jako magnety a budou k sobě přitahovat ty ostatní.
- Vytiskněte nebo napište si seznam témat na list papíru. Rozstříhejte je tak, aby každé téma bylo napsáno na samostatném kusu papíru. Potom si na větším prostoru (na podlaze, dřevěné desce, nástěnce) témata skládejte k sobě. Takto budete moci prozkoumávat prostorové reprezentace vzájemných vztahů jednotlivých témat. Témata, která reprezentují souběžná či podobná chápání, skládejte k sobě. Témata, která jsou v protikladu, dávejte na opačné strany spektra nebo opačné konce pruhu papíru. Jako vše v kvalitativní analýze bude tento přístup vyhovovat jednomu analytikovi či záměrům určitého projektu méně, jinému více.

Nyní si představíme některé konkrétní způsoby hledání vzorců a souvislostí mezi objevenými tématy. Opět zopakujeme, že naším záměrem není poskytnout zavazující předpis. Pokud vás naše myšlenky budou inspirovat k přemýšlení o podobných způsobech, které napomáhají analytickému procesu IPA, budeme rádi.

Abstrakce

Abstrakce je základní formou identifikace vzorců mezi objevenými tématy a vyvinutí smyslu pro nadřazené téma. Spočívá to v seskupování podobných témat a vyvíjení nového pojmenování takového souboru témat. Podíváme-li se na Jackův úryvek, najdeme soubor objevených témat souvisejících s dopadem diagnózy: „nadměrné myšlení“, „truchlení a žal“, „deprese“, „šok“, „ztráta sebeúcty“. Tyto témata můžeme začlenit do skupiny s názvem zastřešujícího tématu: „Psychologické následky diagnózy HIV“. Nadřazené téma se objevuje na vyšší úrovni jako následek seskupení daných témat – viz tabulka č. 3.

Tabulka č. 3: Abstrakce vedoucí k vývoji nadřazeného tématu

Psychologické následky diagnózy HIV

Nadměrné myšlení

Truchlení a žal

Deprese

Šok

Ztráta sebeúcty

Zařazení

Tento analytický proces je podobný abstrakci, ale používá se tehdy, když objevené téma samo vyžaduje nadřazený status, jelikož pomáhá seskupit soubor souvisejících témat. V

tabulce č. 4 si ukážeme, jak se téma „Diagnóza jako proměna Já“ stalo nadřazeným tématem a seskupuje soubor dalších, jasně souvisejících témat.

Tabulka č. 4: Zařazení vedoucí k vývoji nadřazeného tématu

Diagnóza jako proměna Já

Ztráta Já

Truchlení a žal (jeho Já?)

Zpochybňování Já

Já jako hraní

Práce na kontrole Já

Popření jako ochrana starého Já

Odhalení jako zrealnění diagnózy a nového Já?

Ztráta budoucnosti/očekávaného Já

Polarizace

Pro analýzu může být užitečné, když budete zkoumat přepis z hlediska protikladných vztahů mezi objevenými tématy, a to tak, že se místo na podobnosti zaměříte na rozdíly. Takže např. na opačném pólu proti převážně negativním aspektům tématu „Diagnóza proměňuje Já“ byl na jiném místě v přepisu soubor souvisejících témat, které obsahovaly podrobnosti pozitivních prvků proměny sebe sama související s diagnózou HIV. Bylo to např. „znovupotvrzení sebe sama“, „konstantní Já“, „opětovné postavení Já“, „být lepším člověkem“, „učit se žít naplno“. Tento protikladný vztah může sám nabízet vyšší úroveň organizace nástrojů analýzy.

Kontextualizace

Užitečným pohledem na souvislosti mezi objevenými tématy je identifikovat při analýze kontextové prvky nebo prvky vyprávění. Je užitečné, zabýváme-li se aktivně kulturními tématy a tématy časovosti a vyprávění, jelikož tyto tvoří rámec mnohého lokálnějšího chápání, které je v rozhovoru prezentováno. Jelikož je přepis formován vyprávěním respondenta, může být pro analýzu užitečné zdůraznit konstelace objevených témat, vztahujících se ke konkrétnímu okamžiku vyprávění, nebo klíčové životní události. Tato témata se mohou objevovat na různých místech celého přepisu. Například v rozhovoru s Jackem se objevuje celá řada kritických „událostí“: moment diagnózy, jeho retrospektivní popisy momentu nakažení, když se poprvé svěřil o svém statutu nakaženého příteli, jeho první návštěva podpůrné skupiny, jeho první sexuální styk jako HIV pozitivní, když se svěřil své rodině. Takže by bylo možné zorganizovat objevená témata ve smyslu určitého momentu, v kterém jsou zasazeny.

Vyčíslení

Někdy by pro nás mohl být zajímavý popis četnosti výskytu určitého tématu. Určitě není jediným indikátorem jeho důležitosti a neměli bychom jej tedy přeceňovat – nakonec i výskyt velmi důležitého tématu, které očividně otevírá další soubor významů pro respondenta, můžeme někdy zaznamenat pouze jednou (např. třeba téma *válečný šok* by mohlo být jedním z nich). Nicméně vyčíslení může být jedním ze způsobů, jak ukázat relativní důležitost některých objevených témat. Jednoduše řečeno odráží četnost, v jaké se objevená témata v rámci přepisu vyskytují. Ačkoliv může tento postup na první pohled vypadat nezvykle kvantitativně, můžeme na něj také pohlížet jako na vzorce uvnitř objevených témat. Pokud styl rozhovoru, který jsme použili, byl výrazně otevřený a nestrukturovaný, je smysluplné

pohlížet na četnost výskytu objevených témat jako na jeden (ačkoliv ne jediný) indikátor jejich relativní důležitosti a relevantnosti pro respondenta.

Funkce

U objevených témat můžeme zkoumat jejich specifickou funkci v rámci přepisu. Například souhrn významů, kterou demonstrujeme pomocí organizace témat podle jejich pozitivní či negativní prezentace, můžeme interpretovat i nad rámec toho, jak respondent prezentuje jejich význam – spíše jako jasný způsob prezentování sebe sama v rámci rozhovoru. Takže negativní aspekty vlastní proměny jako následek diagnózy můžeme vnímat tak, že Jackovi slouží k prezentaci sebe sama jako „oběti“ okolností (vyvolávajíc sympatie a péči ze strany posluchače), zatímco pozitivní témata vztahující se k „znovu potvrzení Já“ můžeme vnímat jako způsob stavění se při vyprávění do pozice „toho, který přežil“ nebo „hrdiny“ (vyvolávajíc pochvalu a pozitivní reakci ze strany posluchače).

Ačkoliv se nám na první pohled může zdát, že tento druh analýzy nás opět odvádí od zaměření se na respondenta a jeho myšlení, umožňuje nám také hlubší interpretaci dat. Funkce užívání jazyka je nevyhnutelně hluboce propletena s významem a myšlenkami respondenta. Je zřejmé, že tento typ analýzy čerpá z myšlenek diskursu a narativní analýzy, ale v tomto případě ji používáme spolu se závazkem vůči zkušenosti, zážitku. Pro nás toto vytváření pozic v rámci vyprávění představuje pro Jacka část souvislostí s „Já“ a v určitém smyslu můžeme říct, že je vlastní jako protiklad k tomu, že ony vlastní Jacka. V realitě je tento vztah samozřejmě složitější – jde o jak, tak/a, spíše než o buď/anebo.

Záznam výsledků analýzy

Výše uvedené strategie není nutné používat vždy odděleně. Používejte ty, které jsou pro vás a materiál, který máte, vhodné. Samotné organizování témat může být kreativní více způsoby a může posouvat analýzu na vyšší úroveň. Pokud proces prozkoumávání vzorců a

souvislostí dospěl ke konci a analytik je spokojený s výsledkem, je důležité, abyste si udělali poznámky o způsobu vedení a vykonání této klíčové fáze analýzy. Možná zjistíte, že je pro vás užitečné vést si v průběhu analýzy výzkumný deník a pravidelně zaznamenávat popis analytického procesu a komentáře o vaší analytické práci.

V dalším kroku by se měl analytik pokusit o grafickou prezentaci struktury objevených témat. K tomu můžete použít buď seznam nebo schéma nebo jiný vhodný druh grafického zobrazení. Grafické znázornění vám může pomoci v analytickém procesu. Tabulka č. 5 je příkladem zkráceného seznamu objevených témat jednoho respondenta z výzkumného projektu o psychologickém dopadu bolesti zad (podrobněji viz Smith a Osborn, 2008). Znázorňuje vývoj třech nadřazených témat, které vystoupili při analýze, přičemž související témata jsou zapsána pod každým z nich. Je užitečné připsat ke každému tématu stranu/řádek, z které/ho jej citujete a několik klíčových slov od respondenta, abyste si později mohli připomenout zdroj tématu.

Tabulka č. 5: Seznam nadřazených a souvisejících témat od jednoho respondenta z projektu o bolesti

Témata	Strana/řádek	
Klíčová slova		
<i>Život s nechtěným Já</i>		
Nežádoucí chování připisované bolesti bolest.	1.16	To je ta
Zápas o přijetí vlastního Já a identity jsem?	24.11	kdo

Nechtěné Já odmítnuto jako pravé Já kousek	24.24	odporný
Konflikt obou Já ne já	7.11	já,
<i>Já, které nemůže být chápáno nebo kontrolováno</i>		
Nedostatek kontroly nad Já tomu pomoci	24.13	nemůžu
Odmítnutí změny to samé	1.7	pořád
Vyhýbá se náznakům rozdíl	10.3	žádný
Nežádoucí pocity Stud nechutné		5.15
Vztek a bolest Nedostatek soucitu nezajímá mě to	24.9	nevrlý 6.29

Některé další procesy užitečné pro analýzu

Tvorba souborů objevených témat pomocí sběru úryvků z přepisu. Při analyzování jednoho prvku vám může někdy pomoci vytvořit si soubory úryvků z přepisu. Otevřete si pro každé objevené téma ve Wordu jeden dokument, nazvěte jej podle názvu tématu a vkládejte do něj

veškeré úryvky, které jsou pro dané téma relevantní; každý úryvek nějak identifikujte – např. zápisem řádků, na kterých se v přepisu nachází. Délka a objem každého dokumentu bude samozřejmě záviset na četnosti výskytu každého jednoho tématu. Tento proces vám může nejen pomoci pohlédnout na vnitřní konzistenci, relativní šíři či specifickou každého objeveného tématu, ale také rozvinout analýzu jednotlivých témat.

Komentování a tvorba témat na PC. Dosud jsme obhájovali práci s použitím převážně tištěných kopií přepisu. Někteří analytici nyní přistupují k realizaci celého výše popsaného procesu pomocí PC. Tento postup bychom nováčkům v oblasti analýzy příliš nedoporučovali, pokud jej nepoužívá v běžném pracovním procesu. Nicméně pokud se pro využití PC rozhodnete, můžete vytvořit soubor sloupků, které budou naznačovat tok analýzy jedním směrem, od původního přepisu ke konečným nadřazeným tématům, ať už pro část textu nebo celý přepis.

5. Krok: Postup k dalšímu respondentovi

Můžete popsat jen rozhovor s jedním respondentem jako zprávu z případové studie. Nicméně obvyklejší je, že projekt zahrnuje více případů. Takže dalším krokem je postup k přepisu či popisu dalšího respondenta a zopakování celého procesu. Při této práci je důležité, abyste popis dalšího respondenta vnímali samostatně, plně se věnovali jeho vlastní individualitě. To znamená, co nejvíce to jde oddělit myšlenky, které vyvstaly při práci na předchozím předpisu. To platí samozřejmě ve smyslu dodržení idiografického závazku IPA. Během procesu vás bude nevyhnutelně ovlivňovat to, co jste již zjistili (jazykem hermeneutiky se tím změnili vaše předem dané struktury). Nicméně pro IPA je důležitá dovednost nechat u každého respondenta vystoupit nová témata. Budete-li přísně a systematicky dodržovat popsané kroky, mělo by se vám to podařit. To pak platí pro každého následujícího respondenta.

6. Krok: Hledání vzorců v popisech respondentů

V další fázi analýzy hledáme vzorce v popisech respondentů. To se obvykle dělá tak, že si všechny seznamy nebo grafy položíte vedle sebe a prohlížíte si je. Jaká spojení existují mezi jednotlivými popisy? Jakým způsobem zdůrazňuje téma v popisu jednoho respondenta popis jiného respondenta? Která témata mají nejvyšší potenciál? Na základě tohoto zjištění můžeme někdy témata nově uspořádat nebo je přejmenovat. Tento úkol může být obzvlášť tvořivý. K tomu, aby se vaše analýza posunula na teoretičtější úroveň, často pomůže, když si uvědomíte např., že témata nebo nadřazená témata, která konkrétně vystupují z popisů jednotlivých respondentů, reprezentují také příklady konceptů vyššího řádu, které dané popisy tudíž sdílejí. Některé z nejlepších IPA mají tuto dvojí kvalitu – poukazují na způsoby, jakými respondenti reprezentují nejen jedinečné idiosynkratické instance, ale také sdílené kvality vyššího řádu. Konečný výsledek tohoto procesu můžeme opět prezentovat několika různými způsoby – například v grafické formě, avšak v tom případě znázorněním souvislostí v rámci celé skupiny. Nejčastěji k tomu analytici použili seznam témat, která se ve skupině objevila, znázornili, jak jsou téma posazena uvnitř nadřazených témat, a doložili je u každého respondenta citacemi. Tabulka č. 6 je zkráceným příkladem, který jsme vyňali z prezentace projektu Phiny Shinebourne o zkušenostech se závislostí (připravuje se).

Tabulka č. 6: Hlavní seznam témat ve skupině

A.	Zaměření	na	závislost
	Řádek/y		
	<i>Závislost jako utrpení</i>		
	<i>Katherine: Závislost je jako když tady máte velký nežit a je jako plný jedu.</i>		

682

Tracey: Jsem na podlaze, pochcaná a zvracím a brečím.

178-9

Susie: Ta paranoia a strach pokaždé, když jsem se vzbudila a nevěděla jsem, kde jsem byla.

284-5

Meera: Prostě obyčejné každodenní věci jako koupání, jako vaření. Nestarala jsem se, abych pořádně jedla.

218-9

Claire: Ten pocit naprostého zoufalství ... Jediný způsob, jak to můžu vyřešit, je kdybych se mohla zabít.

291-2

Intenzita zapojení do závislostního chování

Claire: Nemůžu přestat, dokud nic nezbyde nebo dokud neodpadnu. 131-

2

Meera: Bylo to vše vše požírající, alkohol mě požírá

44

Susie: Chodila jsem všude s flaškou vodky. Nemohla jsem přežít.

259

Tracey: Chtěla jsem jenom kokain. Kamarádi nebo všechno ostatní mi bylo u prdele.

263

Katherine: Pořád si to násilím dávám do těla. Mé tělo se snažilo říct mi ne, ale pořád to dělám.

33-4

Závislost jako podpora

Claire: Moje první, moje jediná láska, kterou byly drogy a alkohol
241

Meera: Občas piju alkohol, abych posílila své jakékoliv pocity
568-9

Julia: Neměla jsem na to, abych se tomu postavila střízlivá. Chci říct, že to funguje
i jako berlička.

199

Claire: Vyrovnávala jsem se s tím tak, že jsem se napila, dodávalo mi to sebedůvěru. 70-
1

B. Zaměření na sebe*Vnímání sebe*

Claire: Vždycky se jakoby srazím, abych to dostala, jako kdybych nebyla dost dobrá.
590-1

Susie: Cítila jsem se, že nejsem dost dobrá, protože jsem se vždycky porovnávala s
druhými lidmi.

304-5

Katherine: Nikdy jsem se opravdu neměla ráda, nikdy jsem nebyla dost dobrá.
495

Tracey: Myšlenky jako Ach jo, jsem k ničemu nebo Nikoho nezajímám
537

Julia: Prostě jsem chtěla odstavit emoce.

42

C. Zaměření na vztahy

Dynamika vztahů v rodině

Katherine: Moje matka mě měla na antidepresivech, když byla velmi mladá ... moje

matka byla závislá.

44

Claire: Můj táta byl alkoholik, ale já jsem ho tak nevnímala ... a pak odešel.

60-1

Julia: Jsem jako moje matka ... Myslím že jsme obě měly opakované deprese.

177-8

Susie: Můj bratr je alkoholik, dostává se do bitek, měli jsme tajné dohody.

290

Tracey: Jsem tak opilá a neschopná postarat se o tu malou, že moje starší dcera se

musí starat o tu mladší.

204-5

Vzorce vztahovosti

Katherine: Myslela jsem si, že muže zneužívám, když jsem s nimi spala ... Myslím, že to

bylo proto, že jsem byla sexuálně zneužitá.

38-40

Claire: Celý život jsem měla katastrofální vztahy s muži .. vždycky jako můj otec.

71-2

Julia: Potěšit lidi ... zkoušela jsem žít tak, jak každý (*tady chybí text-špatná kopie,*

97

pozn.překl.)

Susie: Je to nekonečný, no je to na zbytek mého života.

79

.....

Tracey: Nemůžete se spravit rychle.

838-9

Claire: Návrat do života trvá tak dlouho.

827

Meera: Pořád si myslím, že je to začátek.

527

Podpora při uzdravování

Katherine: Poprvé v mém životě jsem měla pocit, že jsem s lidmi, kteří rozumí

(setkání Anonymních Alkoholiků)

272-3

Susie: Poprvé jsem měla pocit, že mě někdo emocionálně drží.

376-7

Meera: Mít nějaké místo, které vás podporuje.

287

..... atd., atd.

Další témata: Sebeuvědomění při uzdravování a Význam uzdravování

...

Dosud jsme v této kapitole postupovali především od části k celku – pomalý proces, krok za krokem, od konkrétního k více holistickému. Nyní se budeme pohybovat druhým směrem – po analýze celého přepisu si všimneme části, která obzvláště rezonuje, a začneme tedy tuto část číst soustředěněji, podrobněji. Jedním z nejradostnějších rysů tohoto druhu procesu je uvědomění, že rostoucí hloubka analýzy dané části, krátký úryvek, často neodlučitelně souvisí s analýzou celku, celého rozhovoru.

Následující úryvek je ze studie osobní zkušenosti s chronickou benigní bolestí zad v kříži, kterou Jonathan provedl s Mikem Osbornem (Osborn a Smith, 1998). Během rozhovoru na toto téma jedna žena, Linda, řekla:

Já si prostě myslím, že jsem nejvíc fit, protože jsem prostřední ze tří holek, a myslela jsem si no, jsem nejvíc fit a pracovala jsem vždycky jako kůň a myslela si, že jsem nejsilnější a potom zničehonic se to prostě useklo a nemůžu dělat polovinu toho, co jsem dělávala.

(Osborn a Smith, 1998: 70)

Podle našeho názoru jsou zde v souladu s IPA (alespoň) tři úrovně interpretace. Za prvé, Linda se porovnává se svými sestrami; toto porovnání je součástí množiny sociálních porovnání, která Linda v rozhovoru učinila. Na další úrovni můžeme zkoumat způsob, jakým používá metaforu. Linda se srovnává s koněm; podle naší interpretace tím Linda zveličuje

sílu, kterou měla v minulosti, aby tím zdůraznila svou slabost, kterou cítí nyní. Podobně bychom mohli také u fráze „se to prostě useklo“ vnímat metaforickou váhu, protože když jsme ji četli, vyvstal nám obraz trávy, kterou někdo kosí – symbol toho, jak křehce se teď Linda cítí.

Třetí úroveň interpretace se týká ještě podrobnější mikroanalýzy textu; v souvislosti s tím předkládáme rozsáhlou citaci z Jonathanovy studie (Smith, 2004):

Podívej se na odkazy na čas v této části. Linda začíná v čase přítomném:

Já si prostě myslím, že jsem nejméně fit, protože jsem prostřední ze tří holek.

Takže nejdříve může člověk usoudit, že Linda o sobě mluví ve vztahu k současnosti – no ano, pravděpodobně jsou pořád tři a datum jejího narození se nezměnilo, ale „jsem nejméně fit?“. Jistě chtěla říct „bývala jsem nejméně fit“. A opravdu pak přeskočí do minulého času:

A myslela jsem si no, jsem nejméně fit a pracovala jsem vždycky jako kuň a myslela si, že jsem nejsilnější.

Tato část, zdá se, potvrzuje, že Linda hovoří o době v minulosti, kdy měla tak obrovskou sílu, kterou nyní ztratila. Takže jak vysvětlit ten očividný protiklad - „jsem nejméně fit“, „byla jsem nejméně fit“? No zdá se, že zde se Linda dostává do nitra svého psychologického boje, jelikož její smysl pro identitu je zničen jejími bolestmi zad. Takže na jednu stranu Linda uznává, že ztratila svou identitu – silné, hrdé a autonomní Já, které bylo nahrazeno oslabeným a zranitelným Já. Na druhou stranu se Linda se svým silným Já stále „identifikuje“ - takže její smysl pro to, kým je, reprezentuje v předkládaném obraze stále částečně ta superzdravá bytost.

Takže Linda stále vede boj mezi vytvořením nového Já, které je definováno chronickou bolestí, a držet se starého Já, navzdory bolesti, kterou trpí. Tento boj je přímo znázorněn časovými změnami v samotné části přepisu. (s. 45)

Propojení části zpět na celek, tato mikroanalýza několika slov zhuťuje naše čtení celé části textu a v návaznosti na to i celého rozhovoru. Výše uvedená interpretace vrhá více světla na analýzu, nořící se z celého přepisu, a je s ní v souladu, což zvyšuje analytickou důvěru při práci s ní.

A na závěr porovnáme všechny dosud uvedené úrovně analýzy se čtvrtým typem interpretace, který vám můžeme nabídnout a který zároveň vytyčuje podle nás hranici IPA. Následuje pokračování citace ze stejné studie od Jonathana:

Na závěr, abychom si ujasnili hranice IPA, bych rád zmínil čtvrtou formu interpretace, kterou mi nedávno nabídl jeden posluchač na semináři, kde jsem tuto analýzu prezentoval. Tento posluchač vznesl námitku, že psychodynamický analytik by mohl argumentovat tím, že kůň jednoznačně symbolizuje Lindin sexuální apetit, který je frustrován jejím současným stavem. To podle mě představuje rozdíl mezi ukotveným čtením interpretativní fenomenologické analýzy a vkládaným čtením psychoanalýzy. Připouštím, že je možné interpretovat text předkládaným způsobem, ale člověk při tom musí uplatňovat určitou formální existující teorii, kterou pak do textu „večte“. Oproti tomu bych namítnul, že můj popis je ve smyslu boje za identitu založen na pečlivém čtení informací, které text již obsahuje, podpořeném analýzou faktů, které respondent sdělil v jiné části rozhovoru, a uplatněním obecného psychologického zájmu; není však ovlivněn žádnou určitou, předem vytvořenou, formální teoretickou pozicí. Takže interpretace IPA a interpretace psychodynamického směru vycházejí ze dvou různých epistemologických

perspektiv a obě mají své vlastní jasné či skryté kritéria pro posouzení validity čtení. Oba přístupy hledají důkaz správnosti čtení někde jinde – psychoanalytický přístup mimo samotný text, IPA uvnitř textu.

Tento rozdíl jsme zde úmyslně za účelem objasnění ukázali s přehnaným důrazem. Nicméně realita je, jako vždy, mnohem zmatenější! Za prvé, netvrdím, že takovým způsobem by pracovali všichni výzkumníci psychodynamického směru; říkám, že někteří tak pracují. Mnozí výzkumníci, kteří inklinují psychodynamickým směrem, do své práce analýzu založenou na pečlivém čtení zahrnují, a je pro ně důležitější než prezentace samotného popisu.

Za druhé, ačkoliv čtení je v IPA zaměřeno převážně na text, vždy čte text určitý člověk, takže čtení je ovlivněno jeho konkrétní osobností v daný moment. Nicméně analytik je vázaný disciplínou, která káže zůstat nohama na zemi a pozorný, znovu kontrolovat své čtení proti krátkému úseku textu a ověřovat si jeho správnost ve světle větší části textu – toho, co respondent řekl v jiné části rozhovoru a objevující se analýzy.

Za třetí, občas se může stát, že analytik by k podpoře analýzy potřeboval čerpat z konkrétnějšího teoretického popisu. V IPA by takovou část jasně označil jako spekulativnější z důvodu vzdálenosti mezi textem a interpretací a použil by odlišného tónu.

Za čtvrté, IPA systematicky vytváří formálnější teoretické vztahy, ale většinou tak analytik činí až po podrobné analýze textu a vznikající analýza ho při tom vede. Takže bychom mohli například spojit uvedenou interpretaci bolesti, která vyvolala boj o identitu s Charmazovou prací o chronické nemoci jako ohrožení Já (Charmaz, 1991).

(Smith, 2004: 45-46)

Tímto se vracíme zpět ke druhé kapitole, kde jsme uvedli, že k IPA patří střední pozice mezi hermeneutikou empatie a hermeneutikou podezření. Začnete s hermeneutikou empatie, ale pro vaši interpretaci je dobré, když si začnete klást více otázek, pokud jsou vyvolány bedlivým soustředěním na samotný text, to znamená, že stále vyplývají z vnitřku, spíše než z vnějšího světa. Psychoanalytické čtení, které jsme uvedli výše, jasně přichází z vnějšího světa a je příkladem Ricoeurovy hermeneutiky podezření. A ještě jedna, poslední komplikace! Můžete IPA zkombinovat ještě s jednou analýzou, a to tak, že formálně převezmete hermeneutiku podezření, například z psychoanalýzy, diskursní analýzy nebo kritické teorie. Nicméně je smysluplné prezentovat obě interpretace odděleně, aby čtenář viděl odlišný analytický efekt, ke kterému dochází. Podrobnější informace o tom, jak spojit IPA s jinými teoretickými přístupy, naleznete ve dvanácté kapitole.

Takže co dělá analýzu dost dobrou? Vyjdeme-li z úrovní interpretace, které jsme nabídli v úryvku o bolestech zad, očekáváme, že nováček v oblasti IPA by mohl pracovat v rámci zhruba první úrovně, to je ta část, kdy posuzujeme ženiny sociální srovnání. Jsme si vědomi toho, že třetí úroveň interpretace, která zahrnuje mikroanalýzu textu ohledně časového statutu jejího užívání sloves, je poměrně složitá, a nepředpokládáme, že nováček bude pracovat na této úrovni, ačkoliv bude samozřejmě úžasné, když tomu tak bude. Nicméně doufáme, že když výzkumníci nabudou větší jistoty a zkušeností, dokáže posunout interpretativní část své práce dál.

Práce s rozsáhlejšími vzorky

Poté, co jsme se zblízka a podrobně podívali na malou část textu, se nyní vydáme druhým směrem a budeme se zabývat rozsáhlejšími vzorky. Navrhli jsme, že pro většinu nováčků bude pro dobrou IPA stačit skupina o maximálně šesti respondentech. Pro takovou práci skutečně často hájíme počet třech respondentů jako optimální. Pro takový počet respondentů funguje výše popsáný postup dobře - umožňuje podrobnou analýzu přepisu jednotlivých respondentů a následně vytvoření seznamu či grafu, který zachycuje vzorec každého jednoho respondenta. Analytik pak docela bez problémů může grafické znázornění zkoumat a hledat témata vlastní celé skupině.

Pokud analytik pracuje s větším výzkumným vzorkem, pak je téměř nemožné vytvořit tak podrobnou analýzu přepisu jednotlivých rozhovorů. V tom případě se důraz přesune na určení klíčových témat vystupujících v rámci celé skupiny. Můžete postupovat i tak, že identifikujete určité téma u jednoho respondenta, ale k hledání vzorců a souvislostí přistoupíte, až když zkoumáte všechny respondenty společně. Vidíte, že máte k dispozici širokou škálu možností, co se týče podrobností vaší analýzy a relativního kladení důrazu na skupinu nebo jednotlivce. Nicméně v případě IPA se i při zaměření na skupinu dokládají skupinová témata konkrétními příklady přebíranými od jednotlivců.

U těchto rozsáhlejších studií je měření opakovaného výskytu témat u jednotlivých respondentů důležité. Klíčové je rozhodnutí, jak budeme v případě dané studie definovat pojem „opakovaný výskyt“. Takže se například můžeme rozhodnout, že objevené téma či nadřazené téma se opakovaně vyskytuje tehdy, pokud se objevuje alespoň u třetiny – nebo ještě striktněji u poloviny – všech respondentů. Takové vyčíslení můžeme také vnímat jako jeden ze způsobů zvýšení validity našich zjištění u rozsáhlých studií (viz jedenáctá kapitola). V tabulce č. 7 uvádíme příklad prokazování opětovného výskytu.

Vyplývá z ní, objevuje-li se nadřazené téma u jednotlivých respondentů, a obsahuje i informaci o tom, zda se tím pádem objevilo u více než poloviny respondentů.

Neexistuje pravidlo pro to, co je a co není opakovaný výskyt – vaše rozhodnutí v této otázce bude ovlivněno praktickými záležitostmi jako celkový výsledný produkt výzkumného projektu (např. požadavky a podmínky disertační práce se budou lišit od požadavků zprávy pro vedoucí orgán, která má obsahovat informace pro změnu taktiky). Míra opakování bude ovlivněná také úrovní komentování a tvorby témat. Pro nadřazené téma, které je vyjádřeno na obecnější úrovni, nalezneme v jednotlivých prepisech více příkladů, než pro téma, které je vyjádřeno na specifitější úrovni. Neznamena to, že jedna úroveň je správnější, než ta druhá; vše záleží na tom, jak se analýza vyvíjí a o co nám příní jde.

Je také důležité, abychom si pamatovali, že i při projevu obecného rozšíření nadřazeného tématu u všech respondentů stále existuje značná řada variant. U různých respondentů se stejné nadřazené téma může manifestovat v různých tématech. A stejné téma či nadřazené téma se u různých respondentů může projevovat různými způsoby. Provádění IPA u skupiny s větším počtem respondentů vyžaduje neustále se vypořádávat se s tímto vztahem mezi konvergencí a divergencí, mezi obecností a jednotlivostí.

Potom, co si zvolíte soubor kritérií pro identifikaci opakujících se témat, můžete na závěr najít způsob grafického znázornění vzájemného propojení opakujících se skupinových témat. Pomoci vám při tom opět mohou některé procesy, které jsme popsali výše, jako např. abstrakce a zařazování. Pro provádění rozsáhlejších studií musí mít analytik dovednost idiograficky se neustále zaměřovat na jednotlivé respondenty a přitom vytvářet tvrzení, které se týkají celé skupiny.

Tabulka č. 7: Identifikace opakovaného výskytu témat						
Nadřazená témata	Fre d	Bill	Sam	Iain	Dave	Objevuje se u více než poloviny respondentů?
<i>Diagnóza a transformace Já</i>	AN O	AN O	AN O	AN O	ANO	ANO
<i>Znovuobjevení Já</i>	AN O	NE	AN O	NE	NE	NE
<i>Psychologické diagnózy</i>	AN O	AN O	AN O	AN O	ANO	ANO
<i>HIV jako katalyzátor v životní změny</i>	NE	AN O	NE	AN O	ANO	ANO